

Automobilis

Aš Stina ir turbūt greitai mirsiu. Niekas man to nesako, bet juk nesu kokia nors kvailiukė. Matau tai motinos akyse. Ir girdžiu kaimynes šnabždantis. Palenkusios galvas jos ima plepėti, vos tik išvysta mane. Paskui mane vis seka jų psst, psst, psst.

Kartais nugirstu, ką jos šnabždasi.

– Vargšė Merta. Iš pradžių vyras, o dabar ir mažoji dukrelė.

Merta yra mano mama. Mano tėvas Paulis miręs. Žuvo kare. Karas baigėsi, o tėtis vis tiek miręs. Greitai mirsiu ir aš. Vis kosėju ir kosėju taip, kad kartkartėmis patalynė būna visa kruvina. Tada motinos akys pasidaro liūdnos.

Bet kai žinai mirsiąs, imi džiaugtis viskuo. Pavyzdžiui, džiaugiesi, kad važiuoji automobiliu! Niekada nemaniau, kad sėdėsiu automobilyje, bet štai

važiuoju jame! Koks jis gražus, raudonas ir blizgantis! Sėdynės greičiausiai padengtos oda, šviesiai rudos ir minkštos. Kiti vaikai, gyvenantys Jūreivių gatvėje, negalėjo patikėti savo akimis, kai automobilis sustojo prie mūsų laiptinės, o ponas, vilkintis uniformą su spindinčiomis sagomis, pasiteiravo, kuri iš vaikų esanti Stina.

Tokiu automobiliu važinėja turtingi ir svarbūs žmonės. Kino žvaigždės ir ministrai. Tad kiek keistoka, kai tokia mergiščia nesveikais plaučiais iš Jūreivių gatvės važiuoja automobiliu. Jaučiausi kaip tikra Greta Garbo¹.

Šalia manęs ant sėdynės gulėjo mano mažas rudas lagaminas, o jame – visa tai, kas man šioje žemėje priklauso. Ne tiek jau ir daug. Kelios nušiotos drapanos, lėlė Rosa, vilkelis, kurį Peteris iš turgaus man sumeistravo, du paveikslėliai (viename pavaizduotas angelėlis su rožiniais sparnais, kitame – gėlių vainiko viduryje susikibusios vyro ir moters rankos), taip pat tėvo ir motinos fotografija. Joje jiedu atrodo labai jauni ir rimti. Tik pagal-

¹ Greta Garbo (1905–1990) – kino žvaigždė, kilusi iš Švedijos, išgarsėjusi Holivudo nebylitajame kine.

vokit – susizadėję jie turėjo tiek pinigų, kad nueitų pas fotografą.

Įdomu, ar kada nors gyvenime mane kas nors nufotografuos. Reikėtų suskubti, nes greitai mirsiu.

Didžiausią lobį susukau į naktinius marškinius, kad kelionės metu neapsitrintų jo kampai. Visiškai neįtikėtina, kad turiu ir nuostabiai gražią knygą „Robinsoną Kruzą“. Ji priklauso mano broliui Ulei. Sėdėjau susiruošusi ant laiptų iki smakro užsagstytu megztiniu, į kasytes supintais plaukais ir laukiau, kol išvyksiu, o jis netikėtai atėjo ir įteikė man knygą.

– Štai, Stina, turėkis ją, – pasakė ir nubėgo.

Prisiekiau – Ulė neturi nieko kito gražesnio nei ši knyga. Kelis kartus esu prašiusi nors truputį ją pavartyti, kad galėčiau bent akį užmesti į paveikslėlius, bet jis, akylai saugodamas knygą, niekad neleidavo. O dabar štai ėmė ir tiesiog atidavė ją!

Ulė, regis, žino, kad tuoj mirsiu. Turiu pasirinkti, kad jis atgautų savo „Robinsoną Kruzą“. Galiu parašyti testamentą. Taip prieš mirdama padarė močiutė Josefa. Ir gerai, nes kitaip tėvas nebūtų turėjęs ką užmauti mamai ant piršto tuoktuvių dieną. Kadangi močiutė buvo rūpestinga ir testamente parašė, kad žiedas atitenka Pauliui, viskas išsprendė.

Testamentas – svarbus daiktas, reikėtų nepamiršti ir man jį surašyti prieš mirštant.

Vairuotojas pasiteiravo, ar nenoriu prigulti ant sėdynės ir pailsėti. Kai atsigulu, kosčiu dar stipriau, tad likau sėdėti. Be to, galbūt vienintelį kartą gyvenime važiuojant automobiliu norisi pasižvalgyti pro langą.

Važiavome ilgokai. Sanatorija įsikūrusi gana giliai miške, kur oras tyras ir sveikas. Tik turtuoliai važinėja į tokias puikias sanatorijas, tad kiek keista, kad ir aš ten vykstu.

Prieš keletą savaitių daktaras Lundinas užsuko į svečius ir pasiteiravo, ką ponija Merta mananti, jei jos mažoji Stina kuriam laikui išvyktų į sanatoriją. Iš tiesų tą norėjo sužinoti kitas daktaras, geras daktaro Lundino bičiulis.

„Aviečių kalvelės“ sanatorijoje buvo tiriama, kas nutinka mažiems kosintiems miesto vaikams, atvykusiems į gamtą. Tik pagalvokit – o jei vaikai akimirksniu pasveiks! Turbūt taip manė daktarai, norintys, kad išmėginčiau sanatoriją, o jie galėtų ištirti mane ir mano plaučius. Juk galbūt sanatorija padės.

Pati nė kiek nepatikėjau tokiais žodžiais. Kaip paprastas oras galėtų padėti? Oro juk pilna visur.

Per vasarą įsisirgau dar labiau. Dar pavasarį galėjau leistis pėsčiomis iki uosto kartu su Ule ir Edita, kad pamatyčiau laivų ir parneščiau mamai malkų. Galėjau lesinti vištas ir pirmadieniais pagelbėti lyginti skalbinius su brūžkomis². Kone kasdien parnešdavau geriamojo vandens iš vandens kolonėlės. Galėjau eiti ir į mokyklą. O tada pradėjau kosėti ir niekad nebenustojau. Taip kosėdama pragulėjau virtuvėje ilgą laiką, nebemačiau nieko daugiau, tik sodelį prie mūsų namo. Tad turbūt sutiksite, kad visai smagu netikėtai gauti galimybę pasivažinėti kino žvaigždžių automobiliu Helsinkio gatvėmis ir vos po akimirkos pamatyti laukus, šieną, miškus ir vandenį. Taip sukiojau ir kraipiau galvą, kad net paskaudo sprandą.

Motina iš pradžių visai nenorėjo, kad vykčiau į „Aviečių kalvelę“ – to nenorėjau ir aš. Bet galų gale ji pagalvojo, kad galbūt sanatorijoje pasijusčiau geriau. Gal būtų visiškai beprotybė atsisakyti tokios galimybės?

Man rodos, kaimynės ją perkalbėjo.

² Brūžkos – senovinis prietaisas skalbiniams lyginti.

– Mieloji Merta, atsigautum, kol mergaitę stebės daktarai, tu galėsi pasirūpinti kitais penkiaais.

Taip, tai tiesa. Esame šeši vaikai šeimoje, tėvo neturime. Kiti vaikai sveiki ir padeda motinai kiek tik gali.

Ulei jau keturiolika, jis dirba pasiuntinuku, tačiau dabar ieškosi darbo uoste. Visų labiausiai jis norėtų išplaukti jūron. Editai trylika, ji gelbsti mamai tomis dienomis, kai ponai jai paliеka išlyginti labai daug marškinių apykaklių. Mano jaunesnieji brolis ir sesuo, dvynukai Larsas ir Elen, taip pat Ėrikas, buvęs mamos pilve tada, kai tėvas krito kare, – jie visi gana dideli, todėl gali padėti namuose. O iš manęs jokios naudos: aš tik kosėju, esu silpna ir trukdau. Visi, be abejojimo, bijo, kad galiu užkrėsti, tad mano broliai ir sesės spaudžiasi svetainėje, o mudvi su mama miegame virtuvėje.

Jiems bus daug daugiau vietos, kai išvyksiu. Manau, ir mamai nuo to bus geriau, nors ji ir liūdi.

Gal neblogai, jei jie pripras, kad manęs nėra šalia. Juk taip ir bus, kai numirsiu.

Vakarais, prieš man išvykstant, motina megzdavo. Siūlų ji susiveikė išardžiusi mūsų išaugtus megztinius ir kojines. Sėdėdama prie krosnies ji megzdavo ir megzdavo. Kartais nustodavo megzti, giliai atsidusdavo, tada vėl megzdavo.

Ji turbūt nepastebėjo, kad nemiegojau ir gulėdama žiūrėjau į ją. Norėjau įsižiūrėti į ją, kad būdama sanatorijoje nepamirščiau, kaip motina atrodo. Mano mama graži. Jos plaukai tamsūs, akys mėlynos – visai kaip mano. Abi esame liesos, bet mamos skruostai putlesni, o lūpos – rausvos. Manosios tokios šviesios, kad vos matosi. Motinos plaukai visuomet sukelti į kuodą, jai maudantis pirtyje esu mačiusi jos plaukus palaidus ir garbanotus. Manau, ji panaši į karalienę iš pasakos. Ir aš norėčiau tokių plaukų, bet manieji – tiesūs ir gana ploni. Kai kurios ponios kaimynystėje nusikirpo plaukus trumpai. Jos sako, kad tai madinga ir praktiška. Bet viliuosi, kad mama niekada nenusikirps savo karalienės plaukų.

Paskutinį vakarą namuose Jūreivių gatvėje gavau dovaną. Ką tik numegztą megztinį! Gražų megztinį, jo spalvos, pritrūkus siūlų, kai kur keitėsi, bet tai gražiausias mano matytas megztinis! Niekad nesu gavusi visai naujo megztinio, tik tokį, kurį spėjo panešioti Edita ar, blogiausiai atveju, net ir Ulė. Priglaudusi nosį prie apykaklės, jaučiau motinos kvapą. Sanatorijoje nešiosiu šį megztinį kasdien.